

Met de jejunostomie-katheter naar huis

1. Inleiding

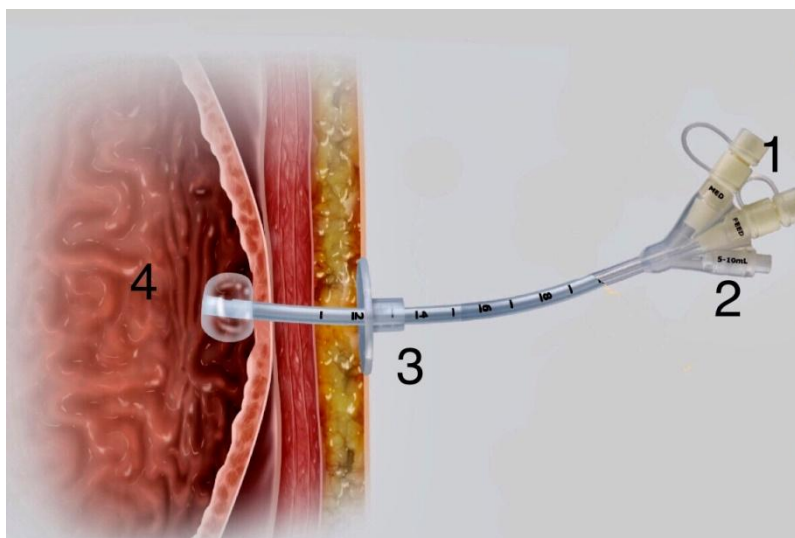
U wordt binnenkort ontslagen uit het Frisius MC Leeuwarden. Bij u is een jejunostomie-katheter in uw darm geplaatst. Uw arts of de verpleegkundig consulent voedingsteam heeft u hierover informatie gegeven. Deze folder is bestemd voor mensen die een jejunostomie-katheter hebben en/of helpen bij de verzorging van een jejunostomie-katheter. In deze folder leest u over de zorg rondom de jejunostomie-katheter: het gebruik, de verzorging en eventuele problemen en oplossingen. Mocht u na het lezen van deze folder nog vragen hebben, dan kunt u deze gerust stellen aan uw arts of de verpleegkundig consulent voedingsteam van het ziekenhuis. Zorgt u ervoor dat u bij het ontslag namen en telefoonnummers meekrijgt van hulpverleners, waarmee u contact op kunt nemen bij vragen of problemen. Deze telefoonnummers kunnen opgeschreven worden bij hoofdstuk Belangrijke telefoonnummers.

2. Wat is een jejunostomie-katheter?

Het is de bedoeling dat u gedurende langere tijd sondevoeding krijgt. Daarom heeft u een sonde gekregen die rechtstreeks door de buikwand in de dunne darm ligt. Deze sonde wordt een jejunostomie-katheter genoemd. Jejunostomie betekent "opening in het jejunum", de dunne darm. De katheter is door een chirurg tijdens een operatie ingebracht. Met behulp van enkele hechtingen is de externe fixatiedisk van de katheter aan de buitenzijde van uw buik vastgezet, inwendig zorgt de ballon van de katheter voor fixatie. Via de jejunostomie-katheter kan voeding rechtstreeks in de darm worden gegeven. Uw mond, slokdarm en maag kunnen hierdoor worden ontzien.

Hieronder een afbeelding van de jejunostomie (ballon)-katheter.

N.B. Dit is een voorbeeld, het type katheter kan variëren.

1. Aansluitpoort voor voeding, vocht en medicatie.
2. Ballonpoort.
3. Externe fixatiedisk met hechtingen (op de buik)
4. Ballon voor de interne fixatie (in de dunne darm).

3. De verzorging van de jejunostomie-katheter

Algemeen

Het is belangrijk de huid rondom de jejunostomie-katheter dagelijks schoon te maken. U heeft hierover uitleg gekregen van de verpleegkundig consulent voedingsteam in het ziekenhuis. Ook kan de verpleegkundige van de thuiszorg de verzorging doen. Deze kan ook helpen bij het toedienen van sondevoeding.

De dagelijkse verzorging van de fistel

- > Was uw handen met water en zeep.
- > Inspecteer de huid. Zie bij roodheid, harde plekken, pus en lekkage bij hoofdstuk "Problemen, oorzaken en oplossingen".
- > Maak de fistel schoon met water en zeep.
- > Droog de huid goed.

NB: Gebruik nooit een föhn om de huid rondom de fistel te drogen. Door de warmte kan zowel de huid als de jejunostomie-katheter uitdrogen.

Zolang de hechtingen er nog zitten, hoeft er geen balloncontrole plaats te vinden. Indien de hechtingen klachten geven zoals irritatie en pijn, mogen de hechtingen verwijderd worden. Als de externe fixatiedisk niet (meer) met hechtingen gefixeerd is, moet er 1 keer in de 2 weken een **balloncontrole** plaats vinden en 1 keer daags dompelen van de katheter. Dit gaat als volgt:

- > Schuif de externe fixatie van de katheter 2-3 cm omhoog, duw de katheter met een draaiende beweging naar binnen. Trek de katheter weer aan en schuif de externe fixatie weer terug. Tussen de externe fixatie en de buik hoort er een halve cm ruimte te zitten.
- > Zet een spuit van 5-10 ml op het ballonbijspuitpunt van de katheter.
- > Trek voorzichtig het water uit de ballon op, dit hoort 2 ml te zijn.
- > Vul de ballon, indien nodig bij met schoon leidingwater. Als er minder dan 2 ml in de ballon zit, dient u de ballon vaker te controleren en overwegen om deze te laten vervangen.

Verstopping van de katheter voorkomen

Omdat de jejunostomie-katheter niet "even" verwisseld kan worden, is het zeer belangrijk te voorkomen dat de katheter verstopt raakt. Door de katheter regelmatig door te spuiten met leidingwater, helpt u voorkomen dat deze verstopt raakt en verwijderd moet worden.

- > Spuit de jejunostomie-katheter **minimaal 4 keer per 24 uur** (dus om de 3 uur) door met 5-10 ml leidingwater en ook bij het aanhangen van een nieuwe verpakking sondevoeding.
- > Wanneer de jejunostomie-katheter een poosje niet wordt gebruikt, de katheter wel minstens 1 keer per dag doorspuiten met 5-10 ml leidingwater.

Doorspuiten van de jejunostomie-katheter

Het doorspuiten van de jejunostomie-katheter via het toedieningssysteem gaat als volgt:

- > Zuig 5-10 ml leidingwater op met een 5-10 ml spuit.
- > Sluit de spuit aan op het bijspuitpunt van het sondevoedingtoedieningssysteem.
- > Stop de toediening van de sondevoeding, zet hiervoor de pomp op pauze/hold-stand.
- > Spuit de 5-10 ml leidingwater door.
- > Verwijder de spuit en sluit het bijspuitpunt af.

4. Het toedienen van sondevoeding

Het toedienen van sondevoeding gaat met behulp van een voedingspomp. De diëtist heeft met u de hoeveelheid en soort voeding besproken. Lees de instructies eerst rustig door, voordat u begint met de toediening van de voeding.

Algemeen

- > Was uw handen met water en zeep voordat u begint met het toedienen van voeding of vernieuwen van het toedieningssysteem.
- > Verwissel het toedieningssysteem één keer per dag gelijktijdig met het aanhangen van een nieuwe verpakking sondevoeding.
- > Schud de verpakking sondevoeding voor gebruik.
- > Een verpakking sondevoeding mag maximaal 24 uur aanhangen. De voeding mag niet in de zon hangen.
- > Spuit de jejunostomie-katheter door met 5-10 ml leidingwater wanneer een nieuwe verpakking sondevoeding wordt aangehangen.
- > Maak de spuit (die u gebruikt voor het doorspuiten van de katheter en het geven van de medicijnen) dagelijks schoon door deze af te wassen en daarna goed te laten drogen.
- > Vernieuw deze spuit één keer per week.

Het toedienen van sondevoeding met behulp van een voedingspomp

- > Plaats, indien nodig, een flessenhanger over de verpakking sondevoeding.
- > Open de verpakking (wanneer nog een aluminium-cap aanwezig is kunt u hier doorheen prikken met het toedieningssysteem).
- > Plaats het toedieningssysteem op de verpakking sondevoeding.
- > Hang de verpakking sondevoeding aan de infuusstandaard.
- > Verwijder het afsluitdopje dat aan het einde van het toedieningssysteem zit.
- > Plaats het toedieningssysteem in de pomp en laat de pomp het systeem vullen met sondevoeding.
- > Sluit het toedieningssysteem aan op de jejunostomie-katheter.
- > Stel de gewenste toedieningssnelheid in op het juiste aantal ml sondevoeding per uur.
- > Spuit de jejunostomie-katheter ook tijdens het voeden nogmaals door met leidingwater (totaal acht keer per dag). Dit doet u met een 5-10 ml spuit via *het bijspuitpunt van het toedieningssysteem*. Stop de toediening van de sondevoeding tijdens het doorspuiten. Zet hiervoor de pomp op de pauze/hold-stand.
- > Reinig en droog de spuit na elk gebruik.
- > Vernieuw de spuit wekelijks.

Toediening van medicijnen

- > Neem uw medicijnen – indien mogelijk – in via uw mond.
- > Neem alleen medicijnen via de jejunostomie-katheter die hiervoor geschikt zijn. Overleg altijd met uw arts en apotheker.
- > Gebruikt u medicijnen via de jejunostomie-katheter? Spuit dan, vóór en ná toediening van de geneesmiddelen, de katheter door met 5-10 ml leidingwater. Dit is nodig om verstopping van de katheter te voorkomen.
- > Worden er meerdere medicijnen via de jejunostomie-katheter gegeven, dan **tussen** de medicijnen **door** de katheter **doorspuiten** met 5-10 ml leidingwater.
- > Zie voor de werkwijze hoofdstuk "Doorspuiten van de jejunostomie-katheter".

5. De verzorging van de mond

Het is belangrijk uw mond en uw gebit goed te verzorgen, ook wanneer u weinig of geen voeding via uw mond binnen krijgt. Wanneer u via de mond bijna niets meer eet of drinkt, wordt er minder speeksel aangemaakt. Hierdoor kunt u last krijgen van een droge mond. Om een droge mond te voorkomen kunt u (suikervrije) kauwgum en (suikervrije) snoepjes gebruiken. Overleg dit met uw arts of diëtist.

Bij een natuurlijk gebit

- > Poets 3x per dag uw tanden met een zachte borstel en een klein beetje fluoridetandpasta.
- > Spoel de mond eventueel met zout water. (zelf te maken door één afgestreken theelepel zout op te lossen in 1 liter water).
- > U kunt ook tussen de tanden en kiezen schoonmaken, met bijvoorbeeld floss-draad, tandenstoker of rager, afhankelijk van de ruimte tussen uw tanden en kiezen.
- > Houd eventueel uw lippen vet met vaseline.

Bij een prothese

- > Poets 3x per dag de kaken met een zachte tandenborstel met water of maak ze schoon met natte gaasjes. Gebruik eventueel een klein beetje fluoridetandpasta voor de smaak. Poets ook de tong en het gehemelte mee.
- > Poets de prothese 3x per dag schoon met water en handzeep. Tandpasta schuurt te veel.
- > Laat de prothese 's nachts bij voorkeur uit.
- > Houd eventueel uw lippen vet met vaseline.

Algemeen

Let goed op pijn, een branderig gevoel, witte vlekken (beslag) of kapotte plekjes in de mond of mondhoecken en bloedingen. Het kauwen op kauwgum wil nog wel eens een deel van de klachten wegnemen. Als u last van slijmvorming hebt, kunt u de mond spoelen met een zout/soda-oplossing en nadien uitspugen (één afgestreken theelepel soda en één afgestreken theelepel zout in 1 liter water oplossen). Zout heeft een reinigende werking en soda zorgt ervoor dat de eiwitten die in het slijm zitten gemakkelijker worden opgelost. Op deze manier raakt u het slijm makkelijker kwijt. Spoelen mag wel 8-10 x per dag.

6. Problemen, oorzaken en oplossingen

We hebben de meest voorkomende problemen bij de jejunostomie-katheter voor u op een rijtje gezet met de waarschijnlijke oorzaken en eventuele oplossingen. Mocht u toch ongerust zijn, neem dan contact op met de verpleegkundige van de thuiszorg of met uw huisarts.

Probleem 1: Lekken van voeding langs de fistel

Oorzaak

- > Er is te veel voeding gegeven of te snel gevoed.
- > Er is een verstopping in de darm.
- > De katheter is verder uit de fistel gekomen.

Oplossing

- > Stop met de toediening van sondevoeding.
- > Maak de huid rondom de fistel schoon.

- Controleer de inloopsnelheid van de voeding.
- Controleer de positie van de katheter aan de hand van het markeringsstreepje op de externe fixatiedisk.
- Neem contact op met uw huisarts.

Probleem 2: Doorspuiten van de jejunostomie-katheter gaat moeilijk

Oorzaak

- > Niet regelmatig doorspuiten.
- > Toedienen van poedervormige medicijnen.

Oplossing

- > Spuit de katheter (nog) wat vaker door met lauwwarm leidingwater. Gebruik lauwwarm leidingwater ook om de katheter mee te flushen. Dit gaat als volgt: probeer meerdere malen het water in te spuiten en terug te halen. Met het flushen wordt geprobeerd om steeds een klein beetje van de aangekoekte voeding los te weken
NB: Gebruik hiervoor geen koolzuurhoudend bronwater of frisdrank (cola): door het zuur vlokken de eiwitten in de voeding juist uit.
- > Als de katheter verstopt is, of om dit te voorkomen, kan er een oplossing gemaakt worden van baking soda (zuiveringszout) en water. Baking soda is te koop in de supermarkt bij de bakproducten.
Voor de oplossing mengt u 1 afgestreken theelepel baking soda (4 gram) met 100 ml water. Zorg ervoor dat alles volledig is opgelost alvorens dit te gebruiken.
- > Spuit 10 ml van de baking soda-oplossing in, laat het even inwerken (zo nodig een aantal uren) en haal het terug.
- > Bij verstopping: deze procedure een aantal malen herhalen, tot de katheter weer open is. Wissel dit af met lauwwarm water.
- > Gebruik maximaal 5-10 ml baking soda-oplossing per dag in de sonde!
- > Gebruik nooit meer dan 10 ml per keer bij het doorspuiten. Dan is er nog 10 ml over om de katheter in te laten weken als dat nodig is. De thuiszorg kan u hierbij eventueel ondersteunen.
- > Wanneer niet duidelijk is of de verstopping door voeding of medicijnen wordt veroorzaakt, moet er overleg plaatsvinden met de apotheek.
- > Neem contact op met uw huisarts indien de verstopping niet is op te lossen.

Probleem 3: De huid rondom de fistel is geïrriteerd

Wordt de huid rondom de fistel plotseling rood, pijnlijk en dik neem dan binnen 24 uur contact op met uw huisarts.

Oorzaak

- > Schimmelinfectie van de fistel en/of ontsteking van de huid.
- > Toenemende/aanhoudende forse lekkage via de fistel.

Oplossing

- > Neem in alle gevallen contact op met uw huisarts.
- > Verzorg de fistel zoals beschreven is in dit boekje.
- > Zorg ervoor dat u de huid goed droog houdt.

Probleem 4: Last van misselijkheid, braken en/of diarree

*Mogelijke oorzaken van **braken***

- > Trage werking van de maag.

- > Verstopping in de darm.
- > Te snelle toediening of te veel voeding.
- > Bedorven voeding.
- > Te koude voeding.
- > U gebruikt geneesmiddelen die deze klachten tot gevolg kunnen hebben.
- > U heeft een ziekte waarbij dit een verschijnsel is.

Oplossing

- > Stop de voeding.
- > Controleer de inloopsnelheid van de sondevoeding.
- > Controleer de houdbaarheidsdatum van de voeding.
- > Breng indien nodig de voeding op kamertemperatuur.
- > Overleg met uw huisarts.

*Mogelijke oorzaken van **diarree***

- > Het missen van een gedeelte van de dunne darm of een gedeelte of gehele dikke darm.
- > De voeding is te snel ingelopen.
- > Verstopping in de darm.
- > Bedorven voeding.
- > U krijgt medicijnen die deze klachten tot gevolg kunnen hebben.
- > U heeft een ziekte waarbij dit een verschijnsel is.

Oplossing

- > Stop de voeding.
- > Controleer de houdbaarheidsdatum.
- > Overleg met uw huisarts.

Probleem 5: de (ballon)katheter komt verder uit het fistelkanaal

Plak de fixatiedisk met een pleister vast op de buikwand om te voorkomen dat de sonde er uit glijdt. Controleer de balloninhoud, indien deze leeg is, kan het zijn dat de ballon is geknapt. De ballonkatheter moet dan vervangen worden. Hiervoor kunt u contact opnemen met de poli chirurgie en buiten kantooruren via de SEH (zij kunnen dan overleggen met de dienstdoende chirurg).

7. Wanneer contact opnemen met de huisarts

Waarschuw bij onderstaande problemen uw huisarts:

- > Als u, om onduidelijke redenen, langer dan een dag koorts heeft, moet braken of diarree heeft.
- > Als u vijf tot zeven dagen geen ontlasting heeft.
- > Als u last heeft van duizeligheid, weinig plast en uw urine een erg donkere kleur heeft.
- > Als u ongewenst gewicht verliest of ongewenst veel in gewicht toeneemt.
- > Als u twijfelt of onzeker bent over bepaalde klachten die u heeft.
- > Als u twijfelt of de katheter nog op de juiste plaats zit.

8. Als u naar huis gaat

Een dag na plaatsing van de jejunostomie-katheter mag u weer onder de douche. Pas na een week na plaatsing van de jejunostomie-katheter mag u ermee in bad of zwemmen, ook

al lekt de fistel nog een beetje. Het is wel belangrijk om na de douche, het bad of zwemmen de huid goed droog te maken, bijvoorbeeld met een gaasje.

9. Evaluatie

De verpleegkundig consulent voedingsteam neemt 3 maanden na de operatie telefonisch contact met u op en vraagt hoe het gaat met de sonde. Zijn er eerder vragen over de sonde zelf dan kunt u haar ook bellen (zie telefonische bereikbaarheid bij hoofdstuk Belangrijke telefoonnummers).

10. Verwijderen van jejunostomiekatheter

De jejunostomie-katheter kan door de (huis)arts of door de thuiszorgverpleegkundige verwijderd worden. Kan de (huis)arts of thuiszorgverpleegkundige dit niet doen, dan kan de verpleegkundig consulent van het voedingsteam ingeschakeld worden. Hiervoor moet de chirurg een aanvraag doen. Het verwijderen gebeurt zodra u in staat bent om zelf voldoende te eten of wanneer het wenselijk is op een andere manier voeding toegediend te krijgen. Dit gebeurt in overleg met de diëtist en hoofdbehandelaar (chirurg). Om te voorkomen dat er een beschadiging van de dunne darm ontstaat (vanwege inwendige hechtingen) kan de katheter pas na 21 dagen verwijderd worden.

Werkwijze thuiszorg verpleegkundige/huisarts bij verwijderen.

- > Zo nodig de hechtingen verwijderen van de externe fixatiedisk.
- > Haal de ballon leeg via de ballonpoort.
- > Trek voorzichtig aan de jejunostomie katheter totdat deze uit de fistel komt.
- > Plak de fistel af met een gaasje en/of pleister en laat dit 24 uur zitten.
- > De jejunumfistel sluit zich doorgaans binnen 2 uren.
- > Indien er na een week nog lekkage is via het wondje kan de verpleegkundig consulent voedingsteam of de polikliniek chirurgie gebeld worden.

11. Vervangen van de jejunostomiekatheter

De jejunostomie – katheter kan 4-7 maanden op zijn plek blijven. Hierna moet deze vervangen worden door de verpleegkundig consulent voedingsteam. Uw hoofdbehandelaar (chirurg) kan hier een aanvraag voor doen.

12. Bestellen van sondevoeding en hulpmiddelen

Voor sondevoeding en voedingspompen heeft u een machtiging nodig van uw zorgverzekeraar. Uw behandelend arts of uw diëtist vraagt dit voor u aan. Een machtiging is drie tot twaalf maanden geldig. De diëtist regelt de eerste bestelling. De sondevoeding en de materialen worden meestal bij u thuis afgeleverd. Wilt u binnen de machtigingsperiode nieuwe sondevoeding of nieuwe materialen bestellen, dan kunt u zelf contact opnemen met de leverancier van de voeding. Is de machtiging door de zorgverzekeraar afgewezen of is deze verlopen? Neem dan contact opnemen met uw behandelend arts of de diëtist. Zij kunnen de machtiging voor u verlengen.

De sondevoeding en hulpmiddelen, zoals de voedingspomp worden geleverd door facilitaire bedrijven. Zij leveren in principe aan huis. Ook geeft één van hun verpleegkundigen u een instructie over de voedingspomp.

13. Eigen risico zorgverzekering

Vanaf 1 januari 2008 geldt voor iedere verzekerde vanaf 18 jaar een verplicht eigen risico, naast het eventuele vrijwillige eigen risico. Als de aangevraagde sondevoeding of hulpmiddelen in aanmerking komen voor vergoeding, dan stuurt de leverancier of apotheek de nota's rechtstreeks naar de zorgverzekeraar. De zorgverzekeraar neemt vervolgens contact met u op voor verrekening van uw eigen risico.

14. Belangrijke telefoonnummers

Huisarts:

Thuiszorgteam:

Diëtist:

Verpleegkundig consulent voedingsteam: 058 – 286 67 85

Op werkdagen heeft de verpleegkundig consulent telefonisch spreekuur van 8.30 -10.00 uur en van 13.00 – 13.30 uur.

Facilitaire bedrijven

- > Sorgente 030 – 634 62 69, www.sorgente.nl
- > Mediq tefa medische voeding 030 - 282 12 22, www.mediqtefa.nl
- > Medireva, 0800 – 0201201, www.medireva.nl

15. Gegevens met betrekking tot uw jejunostomie-katheter

Datum plaatsing: _____

Merknaam: _____

Dikte: _____

Lengte: _____

Afbeelding: met toestemming Cook Medical

Richtlijnen uitgegeven door het Voedingsteam Frisius MC Leeuwarden.

